

Lundagatan

Södermalm, Stockholm

Antikvarisk konsekvensanalys
2021-11-10

Innehåll

Inledning	3
Sammanfattning av påverkan och förslag till vidare bearbetning	4
Förslaget i förhållande till rekommendationer i kulturmiljöutredningen	5
Utdrag ur kulturmiljöutredningen 2017 - Kulturhistoriskt värde	6
Utdrag ur Känslighet - tålighetsanalys 2021- analyskarta	7
Analys riksintresset för kulturmiljö [AB 115]	8
Påverkan riksintresset för kulturmiljövården	10
Översiktlig beskrivning av planförslag	11
Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - östra huset	12
Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - västra huset	16
Påverkan kulturmiljön lokalt	20

PROJEKTINFORMATION

Uppdragsgivare: Wallin bostad
Konsekvensanalys utförd av:
Mattias Eklund, byggnadsantikvarie, certifierad sakkunnig kulturvården (k)
Granskning:
Linda Thörner, byggnadsantikvarie, certifierad sakkunnig kulturvården (k)
Marta Wännman, landskapsarkitekt
Fotografier där inget annat anges: Nyréns arkitektkontor
Bilder och situationsplaner på förslag: Utopia arkitekter

Läsanvisning

Beskrivande text är markerad med grå bakgrund.

Analyserande text är markerad med gul bakgrund.

Konsekvensbeskrivande text och rekommendationer är markerade med röd bakgrund.

Inledning

Bakgrund

Stockholms stad inledde 2017 ett detaljplanearbete för en del av fastigheten Södermalm 2:8 längs Lundagatan på Södermalm. Planförslaget innebar vid denna tid att ytan bebyggdes med radhus. Planen har sedan dess reviderats vid ett omtag och planförslaget innebär i nuläget att den aktuella ytan bebyggs med två flerfamiljshus. Det för planen aktuella området har värderats i en kulturmiljöutredning (*Lundagatan, del av Södermalm 2:8, Stockholm. Kulturmiljöutredning 2017-12-14*), vilket framgent refereras till som KMUn.

I samband med omtaget har även en känslighet-tålighetsanalys av området tagits fram som ett komplement till den tidigare framtagna KMUn.

Syfte och avgränsning

Detta dokument syftar till att beskriva planförslagets påverkan på kulturmiljön inom det aktuella området samt i dess närområde. Materialet som bedömts avseende förslaget är framtaget i ett tidigt skede, med följden att markbehandling inte redovisas samt att bebyggelsens gestaltning redovisas översiktligt. Konsekvensanalysen blir därmed mer övergripande

och behandlar inte förslaget på en detaljnivå. Konsekvensanalys avseende detaljerad gestaltning, material och markbehandling kan göras i ett senare skede.

Läsanvisning

Dokumentet inleds med att redogöra för planområdets kulturhistoriska förutsättningar kopplade till olika lagrum i plan- och bygglagen respektive Miljöbalken (denna sida). Därefter presenteras en sammanfattning av påverkan på områdets kulturhistoriska värden, samt planförslaget i relation till kulturmiljöutredningens rekommendationer.

Under rubriken *Kulturhistoriskt värde* redovisas de kulturhistoriska värden som identifierades i KMUn.

Under rubriken *Riksintresset för kulturmiljö* [AB 115] redovisas riksintressets motiv och uttryck, med för planområdet relevanta formuleringar och uttryck understrukna, samt tolkade i en kartbild. Under rubriken *Påverkan på riksintresset* [AB 115] förs ett resonemang om planförslagets påverkan på de identifierade uttrycken. Därefter beskrivs planförslaget översiktligt. För en mer ingående beskrivning hänvisas till planbeskrivningen.

Härefter följer själva konsekvensanalysen, i vilken planförslaget ställs mot aktuella lagrum i PBL och MB. Avsnittet inleds med en vystudie, där planområdets nuläge ställs mot visualiseringar av förslaget och konsekvenserna beskrivs.

Plan och bygglagen

Områdets kulturmiljövärden omfattas bland annat av följande lagrum i plan- och bygglagen:

2 kap. 6 § *Vid planläggning, i ärenden om bygglov och vid åtgärder avseende byggnader som inte kräver lov enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan [...]*

Platsens kulturvärden har definierats i den tidigare nämnda kulturmiljöutredningen.

Miljöbalken

Planområdet ingår i riksintresset för kulturmiljövärden Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115]

och omfattas därför av följande lagrum i miljöbalken:

3 kap. 6 § *Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas. Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.*

Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificering

Själva planområdet är inte klassificerat då klassificeringen huvudsakligen berör byggnader. Befintliga byggnader inom planområdet, tryckstegringsstationen och elstationen, är streckade vilket innebär att de ännu inte klassificerats.

Sammanställning av påverkan och förslag till vidare bearbetning

Påverkan i förhållande till Miljöbalken 3 kap. 6 §

Planförslaget bedöms påverka uttrycket *Det sena 1800-talets stadsbyggande* genom att det tar en del av Lundagatans bergsskärning i anspråk. Övriga närliggande riksintresseuttryck bedöms inte påverkas i någon större utsträckning. Ur ett riksintressesperspektiv bedöms den sammanvägda påverkan inte vara så pass omfattande att den skulle innebära att riksintresset tar påtaglig skada.

Påverkan i förhållande till Plan och bygglagen 2 kap. 6 §

Stadsbyggnadshistoriskt värde

Planförslaget bedöms ha en viss negativ påverkan på det stadsbyggnadshistoriska värdet genom att bergsskärningen, som både visar på det sena 1800-talets stadsbyggande med sprängda genombrottsator samt agerar grön krans åt ett av Sveriges första funktionalistiska flerbostadshus, tas i anspråk till ca 36%.

Topografi, autentiskt berg och orientering

Planförslaget bedöms påverka det upplevelsebaserade kulturhistoriska värdet negativt, återigen genom att en del av Södermalms exponerade berg samt murklädd bergsskärning byggs för.

Stadsmiljö

Förslaget har ett medvetet förhållningssätt till de olika volymerna längs nedre respektive övre Lundagatan, där volymerna underordnar sig de respektive stadsbyggnadskaraktärerna och anpassar sig till respektive gatas bredd. De i kulturmiljöutredningen utpekade siktlinjerna bedöms inte

påverkas, då bebyggelsen håller sig i liv med den befintliga trottoarens bakre kant. Ur ett stadsbildsperspektiv bedöms volymhanteringen ha genomgått väl avvägda val.

Rekommendation till vidare bearbetning

Bergsskärning och grönstruktur:

Av bergsskärningen bevaras uppskattningsvis 64% i planförslaget, vilket får anses vara en rimlig mängd av bevarande. Dock innebär exploateringen att en stor mängd av befintlig grönstruktur tas bort och gatans gröna karaktär förändras. Detta bör tas i beaktning och ett förhållningssätt för hur detta hanteras bör tas fram.

Västra trappan:

Genom att det västra huset är placerat väster om tryckstegringsstationen kommer det innebära att den befintliga trappan tas bort. Trappan är en viktig del av bergsskärningens gestaltning som tillkom i samband med uppförandet av kv Marmorn och är markerad som högkänslig i känslighet-

tålighetsanalysen. Trappan bör bevaras, alternativt bör en eventuell ny trappa ta sin utgångspunkt i befintlig gestaltning avseende anpassning till naturen/topografin. Den nya trappan, som inte är en del i planförslaget även om det är en förutsättning för det, riskerar att få en allt för framträdande roll i gaturummet.

Gestaltning:

Förslaget är i ett tidigt skede och en del aspekter, exempelvis avseende markbearbetning och sockellösning är inte presenterat. Avseende markbearbetning bör det säkerställas att befintliga träd i nära anslutning till planområdet skyddas under eventuellt byggskede. Sockeln bör ha en genomtänkt utformning med utgångspunkt i den arkitektoniska idén.

Förslaget i förhållande till rekommendationer i kulturmiljöutredningen

Rekommendationer KMU	Förslagets förhållningssätt	Antikvariska konsekvenser	Rekommenderad åtgärd
Bergsskärning Spara så mycket som möjligt av berget och den uppvuxna vegetationen, primärt för att bevara den gröna kransen runt kvarteret Marmorn, men också för att bibehålla grönska i gaturummet vid de båda Lundagatorna och sambandet mellan de båda bergen Högalidsberget och östra Skinnarviksberget.	Bergsskärning Förslagna volymer placeras på ytor som domineras av exponerad bergsskärning och grönska. Delar med planterad vegetation påverkas delvis då föreslagen ny trappa innebär att planterade träd tas ned.	Bergsskärning Av den exponerade bergsskärningen bevaras ca 64%.	Bergsskärning Se över västra volymens placering/storlek för att minska påverkan på planterad trädrad.
Trappor Eventuella nya trappor bör anpassas så att planterade trädrader inte påverkas.	Trappor Föreslagen nytillkommande trappa har placerats ovanpå en del av den västra planterade trädraden.	Trappor Förslaget innebär en negativ påverkan på befintlig arkitektonisk utformning samt att planterade träd tas ned.	Trappor Utred västra husets placering så att befintlig trappa och dess trädrader kan bevaras, alternativt studera tillkommande trappas gestaltning vidare.
Träd Säkerställ nyplantering av träd och skydd av träd i detaljplan.	Träd I förslagets tidiga skede har eventuella åtgärder avseende nyplantering och skydd av träd i DP inte redovisats.	Träd Lundagatans lummiga karaktär påverkas negativt då ca 36% av bergsskärningen och därmed en stor del av vegetationen försvinner.	Träd Utöver rekommendationen, säkerställ att befintlig grönska skyddas under eventuellt byggskede.
Tillägg Eventuella tillägg bör stå ut i sitt nutida uttryck, men samtidigt smälta in i omgivningens och innerstadens färgskala.	Tillägg Förslaget är i ett tidigt skede men det material som presenterats uppvisar en samtida fasadartikulation med klassicerande drag och fasader i tegel, med en kulörpalett anpassad till Stockholmskulörerna, så som de beskrivs i byggnadsordningen.	Tillägg Även om förslaget är i ett tidigt skede så pekar den arkitektoniska gestaltningen i rätt riktning avseende ett samtida uttryck. Dock bör sockelns gestaltning preciseras.	Tillägg Se över sockelns gestaltning.

Utdrag ur kulturmiljöutredningen 2017 - Kulturhistoriskt värde

Nedan återges den kulturhistoriska värderingen från kulturmiljöutredningen från 2017, huvudsakligen i sin helhet. Några förtydliganden har gjorts men värderingarna har inte ändrats.

Källa till kunskap

Stadsbyggnadshistoriskt värde

Det aktuella området har ett stadsbyggnadshistoriskt värde. Vid Lundagatan möts resultatet av det sena 1800-talets stadsplanering, den klassiska stenstaden med sina rätvinkliga kvarter och funktionalismens stadsplanering enligt principen ”hus i park”. Båda sätten att bebygga staden syftade till att skapa trygga och hälsosamma miljöer för invånarna, något som utvecklades med tiden och är mer förfinat i den senare stadsbyggnadsprincipen.

Slänten med inslag av berg i dagen mellan Lundagatans övre och nedre sträckning är en rest av Skinnarviksbergets utbredning söderut. Bergsskärningen berättar om 1800-talets stadsbyggnadsprinciper som med hjälp av en teknisk landvinning, dynamiten, kunde bemästra bergen på Södermalm och rulla ut kvarter utan hänsyn till topografin.

Slänten med sin bergsskärning blev en naturlig utgångspunkt 30 år senare för en ny stadsbyggnadsprincip som tog avstamp i den naturliga topografin och närmast förstärkte den. Slänten blev en del av den gröna krans som omgav den funktionalistiska bebyggelsen, skänkte

ljus, luft och grönska och utgjorde det podium och gröna golv på vilket bebyggelsen placerades. Ordandet av kvarteret Marmorn är särskilt betydelsefullt då anläggningen är den första i sitt slag i Stockholm och utgör avstamp för modernismens stadsbyggnadsprincip.

Källa till upplevelse

Topografi, autentiskt berg och orientering

Berget på Södermalm gör att landskapet träder fram. Det är en påtaglig påminnelse om att fundamentet som staden är byggd på är ett stycke natur. Södermalms berg uppvisar en stor variationsbredd då det gäller hur berget har hanterats och bearbetats. Den bevarade naturmarken har en hög grad av autenticitet och speglar berget som natur, även om den delvis bearbetats. Även det berg som sprängts sönder eller dolts bakom prydliga murar har ett värde som ett autentiskt format stadslandskap från en viss tid. Slänten med bergsskärningen hör inte till de mest betydande stadsbyggnadselementen på Södermalm, men har betydelse i närmiljön.

I närområdet finns flera berg som redan i Lindhagenplanen 1866 undantagits från mer omfattande bebyggelse och

som istället utgör parker och rekreationsområden. Längs med Lundagatan finns siktlinjer både mot östra delen av Skinnarviksbergen och mot Högalidsberget. Slänten och bergsskärningen längs med gatan utgör en förmedlande länk mellan dessa gröna parker. Från kvarteret Marmorn finns en medvetet ursparad siktlinje mot Ansgarieberget söder om Hornsgatan som skapar ett sammanhang, en extra upplevelse och möjlighet till orientering. Mot norr finns på samma sätt en vy över Mälaren och stadsarkipelagen genom ett släpp mellan byggnaderna i kvarteret Marmorn.

Från att fram till 1800-talets mitt ha varit ett vanligt inslag i stadsbilden förekommer synligt berg i dag alltmer sällan. Det är en följd av den ökande förtätningen på Södermalm. Det synliga berget i staden är därför en ändlig resurs och då det tagits bort kan åtgärden inte göras ogjord.

Stadsmiljö

Lundagatan avviker från den typiska innerstadsgatan i och med de topografiska förutsättningarna. Gatan har även bebyggts under en längre tid med olika arkitekturstilar som resultat. Trots detta

har bebyggelsen en för innerstaden typisk sammanhållen skala med likartad takfotshöjd, avvikande bottenvåningar, kraftig murverkan och en sammanhållen varm färgskala. Detta gäller även bostadslamellerna i kvarteret Marmorn och Gnejsen.

Tillvarata och utveckla

- Spara så mycket som möjligt av berget och den uppvuxna vegetationen, primärt för att bevara den gröna kransen runt kvarteret Marmorn, men också för att bibehålla grönska i gaturummet vid de båda Lundagatorna och sambandet mellan de båda bergen Högalidsberget och östra Skinnarviksberget.
- Eventuella nya trappor bör anpassas så att planterade trädrader inte påverkas.
- Säkerställ nyplantering av träd och skydd av träd i detaljplan.
- Eventuella tillägg bör stå ut i sitt nutida uttryck, men samtidigt smälta in i omgivningens och innerstadens färgskala.

Känslighet - tålighetsanalys 2021- analyskarta

1. Gräsyta med planterade lönnar på rad. Träden bidrar till gatans gröna karaktär. Hög stödmur i granit.

2. Trappa i natursten med smidesräcken. Hög känslighet då den har en hög verkshöjd med tydlig visuell funktion som sockel till kv Marmorn.

3. Berg i dagen. Störväxta träd. Högkänslig yta då den är en läsbar rest av Skinnarviksbergets utbredning österut, samt berättar om 1800-talets

stadsbyggnadsteknik. Träden är del av kv. Marmorns gröna krans och viktiga för upplevelsen av det gröna gaturummet.

4. Slänt med gräs och mindre buskage. Tålig för ändring ur ett kulturhistoriskt perspektiv.

5. Tryckstegringsstation från 1939. Känslig utifrån att den är en välbevarad funktionsbyggnad, dock utan arkitektonisk koppling till omgivande miljö.

6. Parkeringsyta. Tålig för förändring då den inte representerar de värden som beskrivs i KMU.

7. Nätstation från 1970-tal med parkeringsyta. Tålig för förändring då den inte representerar de värden som beskrivs i KMU.

8. Trappa i natursten med överliggare i öländsk kalksten. samma typ som murar i kv. Marmorn. Högkänslig utifrån dess koppling till kv Marmon, då den är

samtida och utförd i samma material/ gestaltning.

9. Slänt med planterade buskar från 1930-talet, nyponros, hagtorn, rosentry, idegran och måbär. Känslig genom dess koppling till Skinnarviksparken där samma växtmaterial återkommer.

10. Trappa i natursten med smidesräcken. Lägre grad av känslighet då den har en enklare utformning än övriga trappor.

Analys riksintresset för kulturmiljö [AB 115]

Riksantikvarieämbetets riksintressebeskrivning av Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115] 1997-08-18 (relevanta uttryck för området kursiverade och understrukna)

I bilagan till Stockholms senaste översiktsplan, antagen 2018, beskrivs stadens riksintressen i en bilaga. I denna har den officiella riksintressetexten återgetts men delats upp i underrubriker, vilka återges här.

Motivering:

Storstadsmiljö, präglad av funktionen som landets politiska och administrativa centrum sedan medeltiden och de mycket speciella topografiska och kommunikationsmässiga förutsättningarna för handel, samfärdsl och försvar. Utvecklingen inom stadsplane- och byggnadskonsten har fått särskilt tydliga uttryck med alla epoker från medeltiden till nutid väl representerade. Residensstad, domkyrko- och universitetsstad samt viktig sjöfarts- och industristad.

Uttryck för riksintresset:

Funktionen som huvudstad

Uttryck för funktionen som huvudstad och förvaltningsstad alltsedan medeltiden, men särskilt från 1600-talet och framåt. Kungliga miljöer, byggnader för rikets och länets förvaltning, kulturinstitutioner och annan bebyggelse som sammanhänger med funktionerna som huvudstad och länsstad.

Den äldsta staden

Den medeltida storstaden med tät stenbebyggelse. Staden mellan broarna,

"Gamla Stan" som i gatunät och bebyggelse främst speglar Stockholms uppkomst och utvecklingen under olika skeden av medeltiden och 1500-talet, med den äldsta delens planmönster av stora oregelbundna kvarter innanför långgatorna och den senare medeltidens karaktäristiska "revbensmönster" med små smala gränder ner till vattnet. Kyrkorna och de många husen med medeltida murverk, gaturummens och torgens karaktär. Bevarade rester av det äldsta gatunätet på Södermalm. Kyrkor på malmarna, som genom läge, namn och till en del murverk bevarar minnet av medeltidens och 1500-talets stad.

1600-talets starkt expansiva stad

1600-talets starkt expansiva stad, med stadsplanestruktur, de offentliga rummen och bebyggelsen. Gamla Stans yttre "årsring", med Skeppsbroraden, Nygatskvarteren och slottsområdet. Riddarholmen och Blasieholmen. Det stora reglerings- och utbyggnadsområdet på malmarna, med planstruktur, kyrkor, offentliga byggnader och bostäder. Den förindustriella stadens spridning av verksamheter och sociala skiktning i boendet.

Områden med stenhus

Områden med stenhus från 1600-, 1700- och första delen av 1800-talet, både för aristokratin, den nya klassen av rika borgare och för ett lägre borgerligt skikt - stadspalats, malmgårdar, borgargårdar samt även äldre parker och inslag av grönska. De lägre samhällsklassernas småskaliga trähus i stadens dåvarande ytterkanter och otillgängliga delar.

Det sena 1800-talets stadsbyggande

Det sena 1800-talets stadsbyggande med esplanadsystemet och gator av olika bredd och karaktär, och byggnader i bestämda hushöjder. Villastaden, nya typer av offentliga byggnader, folkrörelsebyggnader och -miljöer, kommunaltekniska anläggningar och parker. Genombrottsgator och områden planlagda som "ny stadsdel" i enlighet med 1874 års byggnadsstadga. Den täta och enhetliga stenstadsbebyggelsen.

1900-talets stadsbyggande

1900-talets stadsbyggande och bebyggelseutveckling. Lärkstaden, Diplomatstaden, Birkastan, Röda Bergen, Kungsgatan och andra miljöer som återspeglar stadsplanering och bebyggelseutvecklingen under århundradets inledande årtionden. Terränganpassade planer, storgårdskvarter, men även fullföljandet av den äldre rutnätsstaden. Parkanläggningar och grönska, innerstadens koloniträdgårdar. Uttryck för det moderna välfärdssamhället och dess stadsbyggande, så som Gärdet, Slussen och Hötorgscity. Smalhusområdet Abessinien i Hjorthagen.

Spår av olika funktioner

Sjöfarts-, handels- och industristaden. Hamnanläggningar från skilda tider och byggnader som hör ihop med flottan och sjöfarten. Skeppsholmen och Kastellholmen, delar av Djurgården, Beckholmen. Kontor, bankpalats, försäkringsbolag, varuhus och andra handels- och näringslivets byggnader. Industrimiljöer som speglar Stockholms betydelse som industristad alltsedan 1600-talet, bland annat Barnängen, Kungliga

Myntet, Ludvigsberg, Almgrens sidenväveri och de många bryggerierna.

Det vetenskapliga, intellektuella och religiösa livets byggnader och miljöer. Observatoriet, den gamla tekniska högskolan och byggnader och miljöer som hör samman med det gamla universitetsområdet. Byggnader för akademier och lärda samfund. Bibliotek, utställningslokaler och de många museerna. Institutionsbältet på Norra Djurgården. Bergianska trädgården.

Nöjeslivets, samvarons och rekreationslivets byggnader och miljöer. Teatrar och konsertsalar, Gröna Lunds tivoli och andra nöjesetablissemang. Anrika restauranger och värdshus, ordenshus och lokaler för olika sällskap, Skansen, Fåfången, idrottsanläggningar, parker och flänörstråk. Djurgårdens bebyggelse och rekreationslandskap, med rötter i 1600-talets kungliga jaktpark. Utvärdshus, slott och villor med omgivande parker från 1600- och 1700-talen och senare.

Stockholmska särdrag

Andra Stockholmska särdrag som anpassningen till naturen, fronten mot vattenrummen och Stockholms inlopp, både från Saltsjön och Mälaren. Vyerna från viktiga utsiktspunkter, blickfång, kontakten med vattnet. *De tydligt avläsbara "årsringarna" i stadsvärten.* Stenstadens tydliga yttre gräns. Stadssiluetten med den begränsade hushöjden där i stort sett bara kyrktornen och offentliga byggnader tillåts höja sig över mängden. Byggnader och miljöer med anknytning till konstnärliga verk och historiska personer.

>>Analys riksintresset för kulturmiljö [AB 115]

I kartan till höger har riksintresseuttryck i projektområdets närhet markerats. De uttryck som ligger i direkt anslutning till planområdet beskrivs mer ingående nedan, samt även hur dessa uttryck tolkas in i materiella eller immateriella företeelser. Observera att tolkningen av uttrycken är gjord av rapportförfattaren.

Det sena 1800-talets stadsbyggande

Beskrivning

Lundagatan sprängdes fram under perioden 1879-1892 (östra delen) respektive 1906-1910 (västra delen), som ett led i förverkligandet av Lindhagenplanen. Gatan är en typisk genombrottsruta genom Skinnarviksberget, där sprängda bergsskärningar exponeras på olika vis.

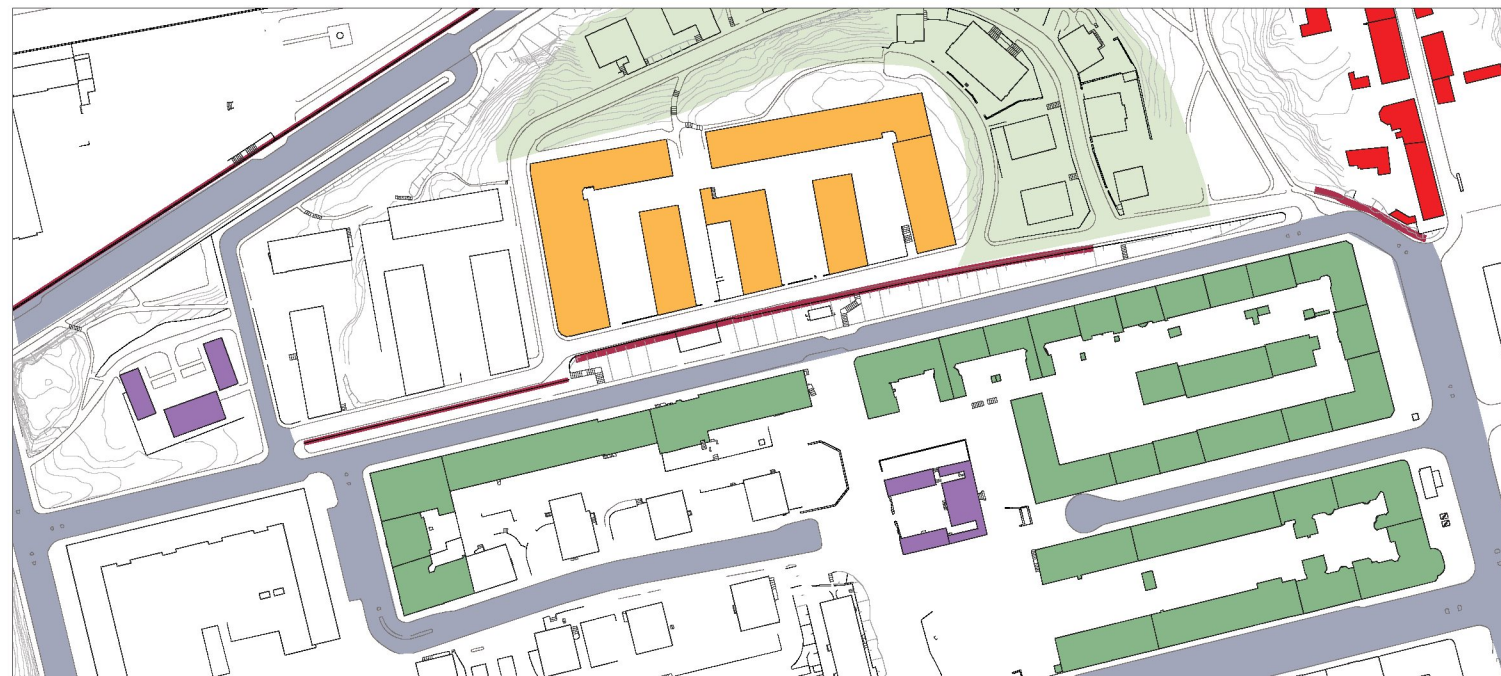
Uttryck

Lundagatan och andra genombrottsruter
Exponerad bergsskärning

Uttryck för det moderna välfärdssamhället och dess stadsbyggande

Beskrivning

Kvarteret Marmorn var ett av de första funktionalistiska bostadshusen som uppfördes i landet och de delar som var färdigställda 1930 presenterades på Stockholmsutställningen samma

är. Den befintliga bergsskärningen kom då att ingå i den gröna krans som omgav kvarteret, vilket anlades enligt den funktionalistiska principen ”hus i park”.

Uttryck

Kvarteret Marmorn

Bergsskärningen som en del av kvarterets gröna krans

Det sena 1800-talets stadsbyggande - Genombrottsruter

Områden med stenhus - Småskaliga trähus i stadens dåvarande ytterkanter

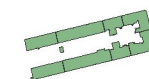
1900-talets stadsbyggande - Det moderna välfärdssamhället och dess stadsbyggande

Det sena 1800-talets stadsbyggande - Bergsskärning vid genombrottsruter

Områden med stenhus - Malmgårdar

1900-talets stadsbyggande - Fullföljandet av den äldre rutnätsstaden

1900-talets stadsbyggande - Miljöer som återspeglar det tidiga 1900-talets stadsplanering

Påverkan riksintresset för kulturmiljövården

På kartan över riksintresseuttrycken ovan har de föreslagna volymerna lagts in.

Det uttryck som påverkas direkt är genombrottsgatan Lundagatan med dess bergsskärning, en läsbar rest av *det sena 1800-talets stadsbyggande*.

Ungefär 36% av den befintliga bergsskärningen tas i anspråk.

Bergsskärningar från genombrotten i Skinnarviksberget är dock fortsatt påtagliga i närområdet vid exempelvis korsningen Lundagatan - Ringvägen

och längs Kristinehovsgatan, där skärningen är exponerad och längs Högalidsgatan, där den klätts med en stenmur.

Upplevelsen av kvarteret Marmorn som ett *Uttryck för det moderna välfärdssamhället och dess stadsbyggande* påverkas genom att dess gröna krans minskar. På grund av kvarteret och dess volymers storlek upplevs de tydligast från Norr Mälarstrand och i mindre grad från Lundagatan.

Upplevelsen av Lundagatan som genombrottsgata bedöms inte påverkas utöver tidigare nämnda faktorer.

Närliggande uttryck som *fullföljandet av den äldre rutnätsstaden* (stenstadsbebyggelsen söder om Lundagatan), *miljöer som återspeglar det tidiga 1900-talets stadsplanering* (den tidstypiska terränganpassade stadsplanen vid Skinnarviksingen) samt *områden med stenhus* (Kristinehofs och Wirwachs malmgårdar samt husen

längs Yttersta tvärgränd) bedöms inte påverkas av den föreslagna bebyggelsen; tillkommande byggnader kommer inte förändra upplevelsen av dessa uttryck.

Översiktlig beskrivning av planförslag

Beskrivning

Planförslaget innebär att två flerfamiljshus uppförs på området, i ritningsmaterialet och i detta dokument benämnda som västra huset och östra huset.

Båda husen är i tre våningar i suterräng med en indragen fjärde våning. Mot övre Lundagatan upplevs volymerna som två våningar med indragen tredje våning. Huset är 14,75 m (östra) respektive 13,82 m (västra) höga med marginal inräknat. Byggnaderna är lägre än omgivande befintlig bebyggelse, med undantag för tryckstegringsstationen.

Husen innehåller till övervägande del ettor, samt ett fåtal större lägenheter.

Väster om det västra huset uppförs en ny trappa som ersätter den befintliga.

Då projektet är i ett tidigt stadie saknas i nuläget exempelvis markbehandling och andra detaljer, samt en mer utförlig presentation av själva arkitekturen. Av de visualiseringar som finns tillgängliga har bebyggelsen en samtida, klassicerande ton där de liggande rektangulära volymernas gatufasader artikuleras genom rytmiskt placerade lisener, med indrag i fasaden för fönster- och dörrpartier samt rytmiskt placerade franska balkonger. Byggnaden saknar sockel samt har insyn från gatan i de nedre lägenheterna.

Det rätvinkliga formspråket återfinns i kv Marmorn medan indrag för fönster och fönsterindelning återfinns i sekelskifteshusen längre österut på Lundagatan. De franska balkongerna återfinns på 1950-talshuset mitt emot. Fasadmaterial är tegel i en ljus kulör för att anspela både på stenstadsbebyggelsen vid nedre Lundagatan avseende materialitet och husen på övre Lundagatan avseende kulör. Byggnadernas gavlar är klädda med spaljeer för klättrväxter och taken kläs med sedum, med ambitionen att bibehålla en del av gatans nuvarande gröna karaktär.

Visualisering

Situationsplan / 1:1000

Situationsplan

Östra huset

Elevation, östra huset

Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - östra huset

NULÄGE

I bilden ser man den mindre trappan med överliggare av kalksten, till höger om den en del av det exponerade berget med större träd.

FÖRSLAG

Det östra huset är placerat öster om den mindre trappan, där trädet närmast trappan bevaras.

KONSEKvens

En del av den exponerade bergsskärningen samt ett flertal befintliga träd försvinner. Volymen möter upp stenstaden och skapar en ökad stadsmässighet i denna del av gatan.

Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - östra huset

NULÄGE

I bilden ser man den mindre trappan med överliggare av kalksten, till höger om den en del av det exponerade berget och den lummiga trädmassan.

FÖRSLAG

Det östra huset är placerat öster om den mindre trappan.

KONSEKvens

En del av den exponerade bergsskärningen tas i anspråk samt ett flertal av lövträden. Volymen möter upp stenstaden och skapar en ökad stadsmässighet i denna del av gatan.

Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - östra huset

NULÄGE

Bilden är tagen från övre Lundagatan österut. Planområdet består i bilden av de stora lövträden som avgränsar övre och nedre Lundagatan visuellt sommartid. Halvt dold bakom bilen till höger syns den kalkstensklädda pollaren som markerar den mindre trappans nedstigning.

FÖRSLAG

Det östra husets övre del är påtagligt i vyn.

KONSEKVENSN

Den gröna fonden som utgör gräns mellan övre och nedre Lundagatan decimeras. Övre Lundagatan gröna karaktär minskar. Gaturummet får en mer stadsmässig karaktär.

Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - östra huset

NULÄGE

Bilden är tagen från övre Lundagatan västerut. Planområdet består i bilden av de stora lövträden som avgränsar övre och nedre Lundagatan visuellt sommartid.

Övre Lundagatan från öster

FÖRSLAG

Det östra husets övre del är påtagligt i vyn.

KONSEKVENSN

Den gröna fonden som utgör gräns mellan övre och nedre Lundagatan decimeras. Övre Lundagatan gröna karaktär minskar. Gaturummet får en mer stadsmässig karaktär.

Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - västra huset

NULÄGE

I bilden ser man den stora västra trappan vilken vilar på en naturstensklädd mur. Framför trappan syns början på den trädrad som planterades i samband med trappans gestaltande kring 1930. Till höger om trappan syns en del av det exponerade berget. Ytterligare lite längre bort syns tryckstegringsstationen från 1939.

Nedre Lundagatan från väster

FÖRSLAG

Det västra huset är placerat väster om tryckstegringsstationen. Dess längd innebär att den befintliga trappan rivs. Istället uppförs en ny trappstruktur i den västra korsningen Skinnarviksringen - övre Lundagatan. Trappan ingår inte i planförslaget men är en förutsättning för det; därför visas den i visualiseringen i ogestaltad version.

KONSEKvens

En del av den exponerade bergsskärningen tas i anspråk.

Befintlig trappa, en del i gestaltningen av utemiljön i samband med att kv Marmorn uppfördes, tas bort. En ny, potentiellt visuellt dominerande trappa tillkommer. En del av den planterade trädgården tas ned.

Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - västra huset

NULÄGE

I bildens högra övre kant skymtar en av kv Marmorns byggnadskroppar. Nedanför denna syns tryckstegringsstationen. Den lummiga grönskan bäddar in bebyggelsen i kv Marmorn samt tryckstegringsstationen. I Lundagatans fond syns Högalidskyrkan.

Nedre Lundagatan från öster

FÖRSLAG

Det västra huset skjuter ut en bit framför tryckstegringsstationen, i liv med trottoarens bakre kant. I borte delen av nytilskottet syns den tillkommande trappan.

KONSEKVENSN

Den gröna fonden som utgör gräns mellan övre och nedre Lundagatan decimeras. Tryckstegringsstationen innebär i nuläget ett avbrott i släntens grönska. Avbrottet förlängs i och med den tillkommande bebyggelsen, vilket får till följd att en förhållandevis lång sträcka kommer sakna träd. Byggnadens tak samt gavelfasader kläs med sedum respektive spaljeer för att minska upplevelsen av att grönskan decimeras.

Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - västra huset

NULÄGE

Vyn är tagen i den västra korsningen Lundagatan - Skinnarviksringen. Visuellt fungerar grönskan under sommarhalvåret som en grön skärm mellan kvartet Marmorn och stenstadskvarteren längs nedre Lundagatan och ger gatan en grön och lummig karaktär.

Övre Lundagatan från väster

FÖRSLAG

Det föreslagna huset är påtagligt i vyn. Till höger i bild syns nedstigningen till den nya trappan.

KONSEKvens

Den gröna fonden som utgör gräns mellan övre och nedre Lundagatan decimeras. Gaturummet får en mer stadsmässig karaktär.

Vystudier - nuläge, förslag och konsekvens - västra huset

NULÄGE

Vyn är tagen längs övre Lundagatan mot väster. Till vänster i bild gör grönskan ett avbrott då tryckstegringsstationen ligger nedanför kanten dold av bilen till vänster. Kvartet Marmorns låga murar i bildens högra kant är täckta med öländsk kalksten, samma som på överliggarna på trapporna i planområdet.

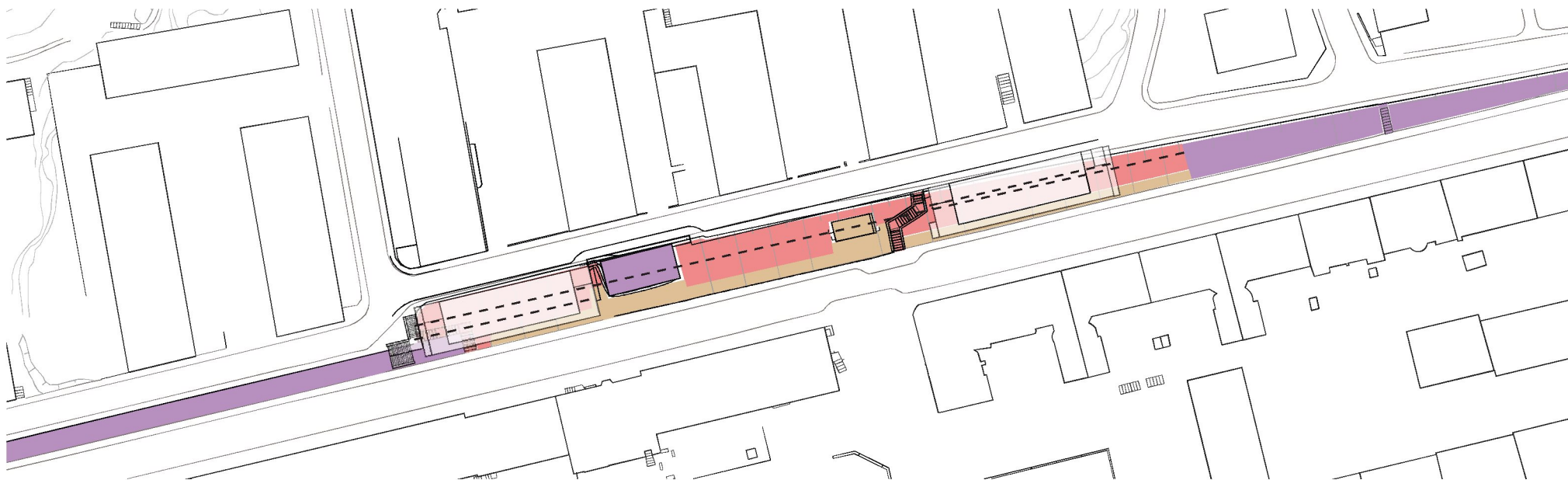
FÖRSLAG

Det västra huset är påtagligt i vyn. Nedanför huset till vänster i bildens kant syns taket till tryckstegringsstationen.

KONSEKVENSN

Den gröna fonden som utgör gräns mellan övre och nedre Lundagatan decimeras. I denna vy är denna effekt särskilt påtaglig då grönskan redan gör ett avbrott vid tryckstegringsstationen. Byggnadens tak samt gavelfasad kläs med sedum respektive spaljeer för att minska upplevelsen av att grönskan decimeras.

Påverkan kulturmiljön lokalt

Förslaget i förhållande till känslighet- tålighetsanalysen

Det västra huset är placerat väster om tryckstegringsstationen och tar en del av den exponerade bergsskärningen i anspråk, samt den stora västra trappan. Ytorna är i huvudsak markerade som högekänsliga i analysen.

Det östra huset är placerat öster om den mindre trappan och tar en del av den exponerade bergsskärningen i anspråk. Yta är markerad som högekänslig, med undantag för dess södra parti närmast trottoaren som är markerad som tålig för förändring. Av ytor markerade som

högekänsliga tas ca 40 % i anspråk. Ytor markerade som känsliga påverkas i en försumbar del. Befintliga byggnader i slänten, markerade som känsliga respektive tåliga, påverkas inte.

Nyréns Arkitektkontor
2021